

SZABADSÁG VAGY HALÁL

*Föl mindnyájan, hogyha zászlónk
majd a vérmezőben áll:
Háromszín zászló alatt lesz
vagy szabadság vagy halál!*

Unió-dal a címe az erdélyi toborzó-
nak, amely 1848-ban a szabadság-
harc zászlaja alá hívta Székelyföld
fiatit. Akkor is szétszakítva szenvedett a
nemzet, akkor is egyik legfőbb célunk,
Petőfiék március 15-i Kiáltványának 12.
pontja Erdély és az Anyaország egyesülé-
se, vagyis az Unió volt.

Az Unióért és a szabadsá-
gért, az osztrák elnyomás meg-
szüntetéséért százezrek vállal-
ták a harcot, a bujdosást vagy
a hősi halált. Hány megrázó
történetet írt saját vérével a
nemzet mindössze másfél év
alatt! Három mesét szántam
ennek a témának, mégsem si-
kerül mind megidézniem 1848–
49 fényes csillagait.

Maradjunk szűkebb hazánk-
ban, hiszen itt is sok véres csa-
tát vívott a magyar honvéd-
sereg mind az osztrák császári
csapatok, mind az orosz cár
hadserege, zömükben kozákok
ellen.

Mit keresett itt a cár serege?
Kívülállóként beavatkozott a
magyar-osztrák háborúba. A hadtudomány
ezt latin eredetű szóval intervenciónak ne-
vezi. A hatalmas Habsburg Birodalom
ugyanis egymaga képtelen volt legyőzni a
magyarokat. A császár hívására az orosz
cár hihetetlen haderővel vonult fel ellenünk.
Az orosz intervenció s hadsereg nagyságára
akár büszkének is lehetnénk: mennyire félhet-
tek tőlünk, ha a földkerekség legnagyobb

haderejét vetették be elle-
nünk. Ennél nagyobb orosz haderő még
sohasem járt külföldön, még a napóleoni
háborúk idején sem. Szabadságharcunk
sorsa ezzel sajnos megpecsételődőtt.

Ám amit Toldiról mond Arany, az min-
den magyar vitézre érvényes: *Az néki a tu-
lajdonsága, hogy, ha nő ve-
szélye, nő a bátorsága!*

Ez történt 1849 nyarán is.
Nőtt veszélyünk, de nőtt a bá-
torságunk is.

Hallottatok-e **Sárossy Gyula**
huszárszázadosról? Mind-
össze 24 éves volt, amikor
közlegénynek jelentkezett a
27-es bihari zászlóaljhoz Matta
Ede parancsnoksága alá. Első
sebét a piski csatában szerez-
te. Még fel sem gyógyult, ami-
kor mindössze tíz huszár élén
kiűzte Zalatnáról a garázdál-
kodó császáriakat, és 12 sze-
kényi élelemmel tért vissza
csapatához. Gyulafehérvár ost-
románál leleplezett egy oszt-
rák kémet, aki törével kis híján
leszúrta. Később egy kartács-

szilánk felhasította a hátát, ám ő nem enged-
te, hogy Kolozsváron ápolják, hanem sebe-
sülten is tovább harcolt. Csapatával Fenes
felé vágatott, és páratlan bátorsággal, lele-
ményességgel akadályozta meg, hogy a tá-
bor pénztárát a kozákok megkaparintsák.
Vitézségéért főhadnaggyá léptették elő.

Feljegyezték róla, milyen kitűnő lovas
volt, s ráadásul oly elegáns, mégis erőtel-

**Bányai Júlia,
aki Sárossy Gyula
néven vitézül harcolt**

**Soroljátok fel törté-
nelmünk néhány hős
asszonyának nevét.**

jes csapásokkal aprította az ellenséget, hogy kardforgatását vívóiskolában lehetett volna tanítani.

A világosi fegyverletételt elfogadni nem tudó vezérek, Kazinczi Lajos, Kemény Farkas és Gál Sándor őt küldték el Bemhez és Kossuthoz parancsukat várva. Álruhában jutott át az orosz táboron, és csak Törökországban, Bem meg Kossuth előtt fedte fel valódi kilétét: nő volt. Igazi neve **Bányai Júlia**, aki elhunyt férje nevében harcolt végig oly sok ádáz csatát.

Az emigrációban feleségül ment volt parancsnokához, Matta Ede századoshoz – és tovább szolgálta a magyar szabadság ügyét. Életét kockáztatva kétszer is visszatért Erdélybe, harcra buzdított, röpcédulákat osztott. Férjével Konstantinápolyban, majd Kairóban vendéglőt, szállodát nyitott, népszerűsítette a magyar termékeket, főleg a borokat. Erdély-szerte híres lett jótékonyágáról. Szülővárosában, Vízaknán emlékművet emeltetett a szabadságharc hőseinek.

Tehetség és emelkedett lélek jellemezte **Asbóth Sándor alezredest** is, aki a kápolnai csata és a tavaszi hadjárat hőse, Klapka tábornok hadmérnöke, majd Kossuth szárnysegédje volt. Menekülésekor egyedül ő kísérte a kormányzót, és maga ásta el a Szent Koronát Orsovánál. Törökországból az Egyesült Államokba menekült, és az amerikai szabadság hőse lett. Lincoln seregének altábornagyaként az egyik csatában három golyó is érte. Az egyik úgy fúródott be

Asbóth Argentínában találkozott honfitársával, a szabadságharc hős tábornokával. Kivel?

a koponyacsontba, hogy meg nem ölte, de eltávolítani sem lehetett. Fejében golyóval csatába már nem mehetett, így az Egyesült Államok argentinai nagykövete lett. Buenos Airesben hunyt el.

Gábor Áronhoz nem hálátlan az utókor. Minden magyar ismeri tüzes harci indulóját, Bereck (itt született), Kézdivásárhely (itt öntötte 70 ágyúját), Kökös (itt esett el a csatában) egyaránt hűen és büszkén őrzi emlékét.

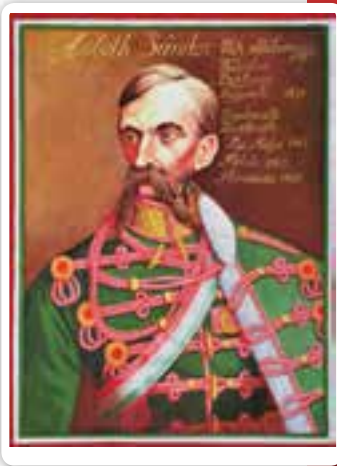
Határőr tüzértiszt és mérnöki lángelme volt. Elég volt számára egyetlen látogatás Lahner György tábornok, későbbi aradi vértanú nagyváradi fegyvergyárában, hogy tökéletesítve maga is gyártani kezdje a kor legmodernebb fegyvereit: a 3, illetve 6 fontos rakétákat és röppentyűket, amelyekkel túlszárnyalta az osztrákok hasonló fegyverét.

Gábor Áron mindent feláldozott eszményeiért: egész vagyonát pénzzé tette, és az ágyúöntésre fordította, minden tudását igyekezett átadni az újoncnak, a kishitűeket saját példájával buzdította, végül pedig életét adta a hazáért, a szabadságért.

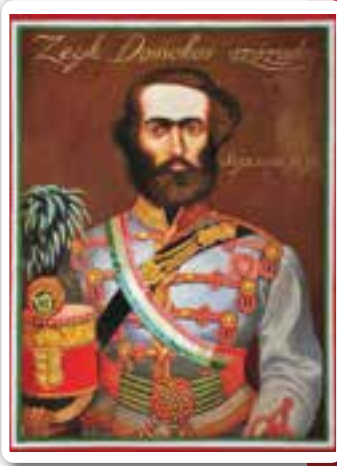
Zeyk Domokos honvédszázados méltó arra, hogy az ő nevével búcsúzzunk történelmünk e dicső szabadságharcától.

Marosvásárhelyen született, ősi nemesi család sarja. Alakját és tetteit már életében legendák övezték: hatalmas termetű, ritka erejű dalia volt, az erdélyi magyar tábor legvitézebb katonája.

Hősiessége üstökösként ragyogott fel a segesvári csatában. Amikor a rettentő túlerő felmorzsolta seregünket, menekülhetett volna, de Petőfinek nem volt lova, hát Zeyk a kengyelvasába emelve próbálta kimenteni a harctérről. Aztán visszafordult, hogy feltartóztassa a Bemet üldöző kozákokat, míg a tábornok el nem ért egy biztonságot nyújtó mocsarat. Egymaga oroszlánként küzdött a kozákok gyűrűjében. Lüders orosz tábornok

Asbóth Sándor

Zeyk Domokos

Buda ostroma 1849 májusában

a dombról figyelte. Elámult erején és hősiességén, hát parancsot adott, hogy élve fogják el. Orosz dzsidások rohantak rá, sebesült lova ágaskodva, rúgva, harapva védte gazdáját. Amikor kardja eltört, egy orosz tiszt franciául kérte: *Add meg magad, bajtárs!* De Zeyk így kiáltott: *Zeyk Domokos meghal, de rab nem lesz soha!* Előrántotta pisztolyát, egyik golyóval leterített egy kozákot, a másikkal főbelötte magát. Lovával együtt zuhant a véráztatta földre.

Hősök voltak. Vitézségük messze fénylett a csatatéren, bátorságot öntött társaikba, meghatotta még az ellenséget is, számkra pedig tüzes jekként maradt fenn.

Ne feledjétek, gyerekek: aki fölött ilyen fényes csillagok ragyognak, az soha nem horgasztja le a fejét. Hőseink azért haltak meg, hogy csillagként vezessenek minket.

Zsigmond Emese

Februári megfejtések: Cum Deo pro patria et libertate. Rákóczi jelmondata azt jelenti: Istennel a hazáért és a szabadságért. A kurucok kedvenc hangszere a töröksíp vagy tárogató volt. **Nyertesek:** Boros Boglárka, Arad; Tóth Adrienn, Marosvásárhely; a **gyergyószentmiklósi Kós Károly Iskola III. osztálya.**

Szép a huszár

Népdal

Szép a hu- szár, ha fel- ül a lo- vá- ra,
 Fé- nyes kard- ját kö- ti az ol- da- lá- ra.
 On- nan né- zi, mer- re van a ha- zá- ja,
 É- des- any- ja mer- re vár a fi- á- ra.

Szép a huszár, ha felül a lovára,
 De még szebb, ha elvágtat a csatába.
 Jobb karjával védelmezi hazáját,
 Bal karjával öleli a babáját.

Tegnap este jöttem meg a csatából,
 Leesett a vas a lovam lábáról.
 Nyisd ki, kovács, azt a szurtos ajtódat,
 Jó élesre vasald meg a lovamat!